

Tehniline kirjeldus
Väikehange „Järelhooldusteenuse hindamisinstrumendi koostamine”

1. Mõisted ja taustakirjeldus

Järelhooldusteenus: kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on asendushoolduselt ja eestkostelt lahkuva isiku iseseisva toimetuleku ja õpingute jätkamise toetamine (SHS § 45¹⁵).

Asendushooldus: laste hooldamine ja kasvatamine väljaspool tema bioloogilist perekonda: lapse paigutamine eestkostja perekonda või asendushooldusteenusele suunamine (hoolduspere, perekodu, asenduskodu) ning lapsendamine. Asendushooldus peab olema lapse parimates huvides ja valitud hoolduse vorm vastama individuaalsetele vajadustele („Vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse poliitika roheline raamat”, 2014).

Perekodu: asendushooldusteenuse osutaja, kes osutab teenust kuni kolme perevanemaga peres, kus on samal ajal kuni kuus last (SHS § 45⁷).

Asenduskodu: asendushooldusteenuse osutaja, kes osutab teenust kasvatajatega peres, kus on samal ajal kuni kuus last (SHS § 45⁸).

Eestkostepere: kohtu poolt määratud lapse seaduslik esindaja, kellel on õigus ja kohustus hoolitseda eestkostetava lapse ja tema vara eest. Eestkoste seadmist reguleerib perekonnaseadus.

Hoolduspere: asendushooldusteenust osutav sobivaks hinnatud pere. Hoolduspere kasvatab lepingu alusel last, kes ei kuulu pere liikmete hulka.

Järelhooldusteenust osutatakse lähtuvalt juhtumiplaanist, mille alusel kohaliku omavalitsuse üksus tagab noorele eluaseme ning vajaduspõhised tugiteenused ja toetused (sh vähemalt 240 eurot kuus isiklikeks kulutusteks). Järelhooldusteenuse täpne sisu sõltub seega iga noore individuaalsetest vajadustest. Kui eestkostjaks on kohalik omavalitsus (edaspidi: KOV), siis noore eestkostjana peab KOV alustama koostöös noore ja noore hooldajaga noore iseseisvasse ellu astumise ja järelhooldusteenuse planeerimist juba aegsasti. Seejuures on teenuste korraldamise ja rahastamise puhul suur roll KOVil ja on võimalus teha kaalutusotsuseid.

KOV on **kohustatud** järelhooldusteenust osutama asendushooldusel (asenduskodu, perekodu, hoolduspere) kasvanud täisealisele noorele, kes pärast põhi-, kesk-, kutse- või kõrghariduse omandamist jätkab katkematult õppimist järgmisel õppeaastal kutseõppe tasemeõppes, rakenduskõrgharidusõppes, ülikooli bakalaureuse- või magistriõppes või bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppes (SHS § 45¹⁶ lg 1).

KOV **võib** järelhooldusteenust osutada isikule, kes kuni täisealiseks saamiseni viibis asendushooldusteenusel eestkosteperes ja isikule, kes ei jätka õppimist täisealisena (edaspidi nimetame need juhtumid eranditeks, SHS § 45¹⁶ lg 2).

Järelhooldusteenusel olijaid on 31.12.2023 seisuga 140. Neist 83 on isikud, kellele KOV on kohustatud teenust osutama ja 57 on isikud, kellele KOV võib teenust osutada.

Sotsiaalhoolekande seaduse §-st 15 tulenevalt selgitab KOV üksus välja abi saamiseks pöördunud isiku abivajaduse ja sellele vastava abi ulatuse ning korraldab abi osutamist või

aitab abi saamiseks vajalikes tegevustes. Abivajaduse väljaselgitamisel lähtutakse terviklikust lähenemisest isiku abivajadusele, võttes arvesse tema toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid, sealhulgas isiku personaalse tegevusvõimega seonduvaid asjaolusid ning isiku füüsilise ja sotsiaalse elukeskkonnaga seonduvaid asjaolusid.

KOV-il on võimalus ja vabadus ise otsustada, kuidas noore puhul elluastumist planeerida ja korraldada. Samas tuleb väiksemates omavalitsustes sellist olukorda ette harva ning sotsiaalvaldkonna spetsialistid ei pruugi olla harjunud ega valmis noore elukorraldust planeerima. Alati ei tunta ka asjakohaseid reegleid ega võimalusi. Väiksemates omavalitsustes on tõenäoliselt asendushoolduselt elluastuvaid noori liiga vähe selleks, et saaks tekkida teema põhjalik tundmine ning kogemused. Sotsiaalhoolekande seadusega on KOV-ile pandud kohustus osutada teenust teatud sihtgrupile ning õigus osutada teenust omal äranägemisel ka laiemale sihtgrupile. Selleks, et KOV-i oma nägemus saaks parema põhjenduse, on vajadus tööriista järele, mis toetab KOV-i teenusele määramise või mittemääramise otsust.

2. Teenuse eesmärk

Hangitavaks teenuseks on koosloome protsess. Koosloome **eesmärgiks** on koostöös seotud osapooltega (edaspidi: eksperdid) töötada välja hindamisinstrument (edaspidi ka: tööriist), mis aitab tulevikus KOV-idel paremini hinnata asendushoolduselt iseseisvasse ellu astuva noore vajadusi ning on aluseks järelhoolduse sisustamisel.

Koosloomes jõutakse koostöös ekspertidega küsimusteni, mis puudutavad kaheksat heaolu valdkonda, valikvariantidega vastusteni ja vastuste skoorist tuleneva skaalani, mille abil on võimalik KOV-il teha järeldusi ja otsuseid. See on eriti oluline järelhooldusteenuse erandite (ka „võib” sihtgrupi) tegemise või tegemata jätmise lihtsustamiseks.

Järelhooldusteenuse sisu otstarbekaks määramiseks on vaja noore olukorda ja vajadusi igakülgsest hinnata. Et kõigi asendushooldusel olevate ning iseseisvasse ellu siirduvate laste ja noorte õigused oleks võrdselt kaitstud, on vajalik anda sotsiaalvaldkonna spetsialistidele hindamisinstrument, mille alusel on võimalik noore individuaalsed vajadused hinnata. Tähelepanu tuleks pöörata kaheksale heaolu valdkonnale (tervis ja heaolu, isiklik areng ja identiteet, pere ja sõbrad, õppimine ja töö, elukoht (sh keskkond), praktilised oskused, majanduslik olukord, õigused ja juriidilised asjaolud).

Koosloome käigus valmiva tööriista kasutajateks on KOV-ide sotsiaalvaldkonna spetsialistid, kes tegelevad asendushoolduselt iseseisvasse ellu astuvate noortega.

3. Teenuse kirjeldus

- 3.1. Koosloome on loominguine protsess, mis aitab kokku tuua ekspertide teadmised ja kogemused, et jõuda koostöös parimate ja ka uuenduslike lahendusteni. Koosloomel on oma roll nii probleemi märkamisel, erinevate lahenduskäikude kaalumisel ja otsuste tegemisel kui ka valitud lahenduse elluviimisel ja selle mõju hindamisel.¹
- 3.2. Koosloome käigus loodava KOV-idele mõeldud tööriista valmimisel kaasatakse töörühmadesse sisendi saamiseks soovitatavalt järgmised eksperdid:
 - 3.2.1. järelhooldusteenust saav(ad) noor(ed);
 - 3.2.2. asendus- või perekoduteenuse osutaja(d);
 - 3.2.3. eestkostepere vanem(ad);
 - 3.2.4. hoolduspere(de) vanem(ad);
 - 3.2.5. KOV sotsiaalvaldkonna spetsialist(id);

¹ [Koosloomeranits](#) | [Riigikantsleil](#)

- 3.2.6. Sotsiaalkindlustusameti spetsialist(id);
- 3.2.7. asendushooldus- või järelhooldusteenusega kokkupuutuv(ad) ekspert/eksperdid.
- 3.3. Täpsem tööühma koosseis kujundatakse Tellija ja Teenuseosutaja koostöös kohtumistele eelneval eelkohtumisel.
- 3.4. Koosloome koosneb kuni 10 (kümnest) kohtumisest. Esimene on sissejuhatav ja viimane kokkuvõttev kohtumine.
- 3.5. Koosloome esimene (sissejuhatav) kohtumine.
 - 3.5.1. Toimub kontaktelt (erandil tööühmas osalemine virtuaalselt). Juhul, kui tööühma liikmel ei ole võimalik kontaktkohtumisel osaleda, tuleb Tellijal leida asendusliige. Asendusliikme mitteleidmisel on lubatud virtuaalsel teel osalemine eelneval kokkuleppel Tellijaga.
 - 3.5.2. Esimese kohtumispäeva kestus on kuni kuus (6) astronoomilist tundi.
 - 3.5.3. Esimese kohtumise eesmärk on omavahel tutvumine, koosloome põhimõtete tutvustamine, peamiste lisatähelepanu vajavate aspektide kaardistamine seoses hetkel pakutava järelhooldusteenusega, eelseisva protsessi (sh kaheksa heaolu valdkonda) tutvustamine, erinevate lahenduskäikude kaalutlemine ja Tellija poolse lõpptulemuse ootuse tutvustamine. Arutelude käigus leitakse erinevad hindamisinstrumenti minevad olulised küsimused.
- 3.6. Esimesele kohtumisele järgnevad kaheksa (8) heaolu valdkonda puudutavat kohtumist (2.-9. kohtumine).
 - 3.6.1. Toimuvad virtuaalsete kohtumistena.
 - 3.6.2. Ühe veebikohtumise kestus kuni kaks (2) astronoomilist tundi.
 - 3.6.3. Igat heaolu valdkonda käsitletakse eraldi kohtumisel.
 - 3.6.4. Kaheksat heaolu valdkonda puudutavatel koosloome veebikohtumistel valitakse töötubades iga valdkonna kohta kõige olulisemad küsimused ja neile kõikvõimalikud vastusevariandid. Võimalikele vastustele antakse riskitaseme alusel skoor 0-5 punkti ulatuses (0 kõige madalam, 5 kõige kõrgem riskitase).
 - 3.6.5. Kaheksa heaolu valdkonda on:
 - 3.6.5.1. tervis ja heaolu;
 - 3.6.5.2. isiklik areng ja identiteet;
 - 3.6.5.3. pere ja sõbrad;
 - 3.6.5.4. õppimine ja töö;
 - 3.6.5.5. elukoht (sh keskkond);
 - 3.6.5.6. praktilised oskused;
 - 3.6.5.7. majanduslik olukord (sh raha ja sissetulekud);
 - 3.6.5.8. õigused ja juriidilised asjaolud.
- 3.7. Koosloome viimane kokkuvõttev ja valideeriv kohtumine:
 - 3.7.1. toimub kontakt- ja/või virtuaalkohtumisena. Kohtumise formaat lepatakse kokku ühiselt tööühmaga, vastavalt vajadusele;
 - 3.7.2. kestus kuni kuus (6) astronoomilist tundi;
 - 3.7.3. valideeritakse tööriista küsimusi ja valikvariante, millest tulenevalt jõutakse skoorist tuleneva skaalatulemuseni.
- 3.8. Tööühmaga kohtumiste vahekohtumised ja kokkuvõtvad kohtumised Tellijaga korraldab Teenuseosutaja vastavalt vajadusele.
- 3.9. Tellija annab enne tööühmaga kohtumisi Teenuseosutajale vajadusel sisendit kirjalikult Teenuseosutaja kirjalikult esitatud soovi alusel vähemalt kolm (3) tööpäeva enne järgmist tööühma kohtumist.

4. Teenuseosutaja ja Tellija kohustused ja nõuded teenuse tingimustele

- 4.1. Kontaktkohtumiste ruumid, tehnika ja toitlustuse korraldab Tellija.
- 4.2. Veebikohtumiste veebiplatvormi valib ja loob Tellija.
- 4.3. Kohtumistele eelneval esimesel eelkohtumisel osalemise käigus tutvustab Tellija ja annab Teenuseosutajale sisendit ning lepatakse kokku edasine tegevuskava.

- 4.4. Teenuseosutaja moodustab koostöös Tellijaga töörühma. Töörühma kutsub kokku Tellija. Teenuseosutajalt oodatakse ettepanekuid töörühma koosseisu kohta tasakaalustatud ja optimaalse esindatuse eesmärgil.
- 4.5. Teenuseosutaja planeerib töörühma kohtumiste ajakava. Ajakava tuleb kirjalikult fikseerida ja saata enne töörühmaga kohtumist Tellijale.
- 4.6. Töörühma töö juhtimine, suunates osalejaid vastavalt modereeritud töötoa meetodile, et jõuda soovitud tulemusteni. Teenuseosutaja juhib töörühma koosolekuid, valmistab koostöös Tellijaga ette vajalikud materjalid ja edastab need töörühmale, koondab saadud sisendi ja töörühma töö tulemused jm olulised toimingud, mis on iseloomulikud koosloome protsessile.
- 4.7. Koosloome käigus valmib:
 - 4.7.1. hetkel pakutava järelhooldusteenuse peamiste lisatähelepanu vajavate aspektide kaardistus;
 - 4.7.2. loodava hindamisinstrumendi küsimused kaheksa heaolu valdkonna kohta;
 - 4.7.3. valikvariantidega vastused küsimustele;
 - 4.7.4. valikvariantidele on antud skoorid (0-5 vahemikus), mille abil on võimalik tulemused panna skaalale.
- 4.8. Teenuse tulemus on aluseks KOV-idele loodava järelhooldusteenuse hindamisinstrumendi koostamisele.

5. Tegevuste ajakava, aruandlus jm

- 5.1. Koosloome tulemus peab olema valmis **hiljemalt 30.11.2024.**
- 5.2. Tulemus saadetakse hiljemalt 30.11.2024 e-postile siret.sarv@sotsiaalkindlustusamet.ee.
- 5.3. Teenuseosutaja kohustub tagama lepingu täitmise käigus isikuandmete töötlemise õiguspärasuse ning vastavuse isikuandmete kaitse üldmääruses (EL 2016/679) ja teistes andmekaitse õigusaktides sätestatud nõuetele, sh täitma organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid konfidentsiaalsete andmete kaitseks juhusliku või tahtliku volitamata muutmise, juhusliku hävimise, tahtliku hävitamise, avalikustamise jms eest.
- 5.4. Kogu autoriõigus kuulub Tellijale. Koosloome käigus valminud tulemit on Tellijal õigus kasutada oma äranägemisel. Tulemi kasutamise viis ega territoorium ei ole piiratud.
- 5.5. Igal kohtumisel täidetakse registreerimislehed (veebikohtumisel kuvatõmmis), kus on märgitud kohtumise kuupäev, töörühmas osalejate nimed ja allkiri (seda kontaktisel kohtumisel). Iga kohtumine tuleb fikseerida eraldiseisva registreerimislehega.
- 5.6. Tasumise tingimused:
 - 5.6.1. Tellija tasub teenuse eest pärast teenuse vastuvõtmist Teenuseosutaja esitatud arve alusel. Arvel peab olema minimaalselt välja toodud – tellija nimi, osutatud teenus, tellija kontaktisik.
 - 5.6.2. Teenuseosutaja esitab tellijale arve e-arvena.
 - 5.6.3. Arve maksetähtaeg peab olema vähemalt 14 tööpäeva arve esitamisest.
 - 5.6.4. Juhul kui Teenuseosutaja ei ole hanke pakkumuse esitamise kuupäeva seisuga käibemaksukohustuslane või teenuseosutajal puudus kohustus pakkumusel teenustele käibemaksu lisada, kui kohustus arvestada ja tasuta käibemaksu tekib pärast pakkumuse esitamist, ei ole teenuseosutajal õigust pakkumuse maksumusele ega mistahes teenustele käibemaksu lisada, s.t loetakse, et teenuste hinnas sisaldub ka käibemaks ja käibemaksu võrra teenuste maksumust hiljem ei suurendata.
- 5.7. „Järelhooldusteenuse hindamisinstrumendi koosloome” rahastatakse 2021-2027 Ühtekuuluvuspoliitika fondide meetme 21.4.7.9. „Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele” toetuse andmise tingimuste (TAT) „Laste ja perede toetamine” tegevuse 2.4. „Asendus- ja järelhooldusteenuse kvaliteedi parandamine ja mitmekesistamine ning perepõhise hoolduse arendamine” vahenditest.

- 5.8. Teenuseosutaja peab järgima teenuse osutamisega seonduvalt teavitamise, vormistamise ja tähistamise nõudeid, mis tulenevad Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määrusest nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine” (<https://www.riigiteataja.ee/akt/117052022012>).